

Ніжинський державний університет
імені Миколи Гоголя

ТУРЧИН Т. М.

**ТЕОРІЯ І МЕТОДИКА
ОРГАНІЗАЦІЇ ТЕАТРАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ**

*Методичні рекомендації
для студентів першого року навчання
спеціальності 013 Початкова освіта*

УДК 373.3.015.31:792(075.8)

T89

Рекомендовано Вченою радою
Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя
(НДУ ім. М. Гоголя)
Протокол № 6 від 30.12.2021 р.

Рецензенти:

Коваленко Є. І. – професор кафедри педагогіки, початкової освіти та освітнього менеджменту Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя, кандидат педагогічних наук;

Пухтіна Н. П. – доцент кафедри дошкільної освіти Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя, кандидат педагогічних наук

T89 Теорія і методика організації театральної діяльності в початковій школі: методичні рекомендації до навчальної дисципліни для студентів першого року навчання спеціальності 013 Початкова освіта. Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2021. 43 с.

Методичні рекомендації з навчальної дисципліни «Теорія і методика організації театральної діяльності в початковій школі»: передбачені для студентів першого року навчання спеціальності 013 Початкова освіта і містять навчальний комплекс: загальну інформацію навчальної дисципліни, тематику лекцій, семінарських занять, методичні рекомендації до самостійної роботи, завдання для індивідуальної навчально – дослідної роботи, тематика творчих проєктів, тематику рефератів, питання, винесені на модульний контроль, питання до екзамену, завдання для контрольних робіт, критерії оцінювання.

УДК 373.3.015.31:792(075.8)

© Т. М. Турчин, 2021

© НДУ ім. М. Гоголя, 2021

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	4
I. ТЕМАТИКА ЛЕКЦІЙ	6
II. ТЕМАТИКА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ	9
III. СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	27
IV. ПИТАННЯ, ВИНЕСЕНІ НА МОДУЛЬНИЙ КОНТРОЛЬ ТА ЕКЗАМЕН.....	28
V. САМОСТІЙНА РОБОТА СТУДЕНТІВ	30
VI. ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ (ТВОРЧІ ПРОЕКТИ).....	31
VII. ТЕМАТИКА РЕФЕРАТІВ	34
VIII. ЗАВДАННЯ ДЛЯ КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ.....	35
IX. ОРГАНІЗАЦІЯ КОНТРОЛЮ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....	38
X. ТЕРМІНОЛОГІЧНИЙ СЛОВНИК.....	39

ПЕРЕДМОВА

Зміст методичних рекомендацій покликаний допомогти студентам опанувати дисципліну «Теорія і методика організації театральної діяльності в початковій школі». Курс «Теорія і методика організації театральної діяльності в початковій школі» належить до навчальних дисциплін професійно-практичної підготовки фахівців освітньо-кваліфікаційного рівня «Бакалавр» за напрямом підготовки 6.010102 «Початкова освіта».

Метою вивчення дисципліни – є вивчення і опрацювання майбутніми учителями початкової школи ефективних механізмів підвищення якості навчання шляхом розвитку художньої свідомості та художньо-творчих умінь, художньо-творчого мислення; формування вміння опрацьовувати твори мистецтва та їх інтерпретувати; розширення сфери естетично-емоційних вражень, розвиток критичного мислення.

Навчальна дисципліна «Теорія і методика організації театральної діяльності в початковій школі» має аналітико-синтетичний характер, що розкриває можливості впливу на емоційно-чуттєву сферу дитини, дозволяє дорівнювати театральне мистецтво до дитячої гри.

Згідно з Державним стандартом загальної середньої освіти, до яких належить і Державний стандарт початкової освіти, молодші школярі мають знати головні характеристики театрального виду мистецтва та їх взаємодію з іншими мистецтвами. Важливим є навчити дітей сприймати і розуміти театральну виставу, що досягається за допомогою вивчення базових термінів, засвоєння особливостей вживання образної мови, характерної для театрального мистецтва.

Важливість дисципліни «Теорія і методика організації театральної діяльності в початковій школі» полягає в оволодінні студентами змістом та методикою сценічно-режисерської роботи, широким спектром естетичних стилів та форм театралізованих дійств, складним комплексом знань, пов'язаних із специфікою драматургічного дійства, з вихованням творчого колективу. Театралізовані дійства і

свята, застосування елементів сценічного мистецтва є ефективними формами виявлення їх творчої діяльності, а також засобами інтелектуального, емоційного, духовного й естетичного розвитку особистості.

Тому особлива увага має бути приділена методам творчої педагогічної роботи зі студентами по виробленню в них елементів сценічної та режисерської культури, формування важливих життєвих цінностей у молодших школярів, активізації емоційної сфери дітей, почуття натхнення, завзяття особливо для тих із них, яким теоретичний шлях осягнення певного предмета, теми є певною мірою складним.

I. ТЕМАТИКА ЛЕКЦІЙ

Змістовий модуль I Концепція театрального мистецтва

ТЕМА 1. ТЕАТРАЛЬНЕ МИСТЕЦТВО У ВИМІРАХ ПЕДАГОГІКИ

Проблеми для розгляду. Спільне і відмінне в театральному і педагогічному мистецтві педагогічна та акторська дія. Педагогічна сумісність і педагогічне сприймання. Педагогіка як мистецтво. Урок – театр одного актора.

ТЕМА 2. УКРАЇНСЬКИЙ ТЕАТР: СТОРІНКИ ІСТОРІЇ. СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК ТЕАТРУ В УКРАЇНІ

Проблеми для розгляду. Епоха «театру корифеїв» («український класичний театр»). Становлення професійного українського театру. «Золота» та «срібна» доба українського театру.

ТЕМА 3. ТЕАТРАЛЬНА ДІЯЛЬНІСТЬ У СИСТЕМІ РЕАЛІЗАЦІЇ НУШ

Проблеми для розгляду. Театральне мистецтво як один із засобів реалізації нового Державного стандарту в сучасній початковій школі. Зміст освітньої галузі «Мистецтво». Історія розвитку театру у початковій школі. Розквіт української шкільної драми й театру. Особливі вимоги до сприйняття у театральній діяльності. Етапи залучення молодших школярів до театру. Специфіка театрального мистецтва. Принципи залучення дітей до театру. Тенденції розвитку професійної майстерності учителя засобами театрального мистецтва. Використання театрального мистецтва в освітньому процесі та позакласній роботі.

ТЕМА 4. ТЕАТРАЛЬНА ДІЯЛЬНІСТЬ ЯК ЧИННИК ЕСТЕТИЧНОГО ВИХОВАННЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

Проблеми для розгляду. Теоретичні основи театральної діяльності. Розвиток творчих здібностей молодших школярів засобами театрального мистецтва. Прийоми театралізації на уроках мистецтва. Розвиток елементарних навичок акторської майстерності в учнів початкових класів на предметах гуманітарного циклу. Театралізація на уроках математики. Особливості організації гурткової театральної

діяльності в сучасній загальноосвітній школі. Роль театрального мистецтва у соціалізації молодших школярів.

ТЕМА 5. ТЕАТР ЯК СИНТЕЗ МИСТЕЦТВ

Проблеми для розгляду. Театральні професії (драматург, актор, режисер, глядач та ін.). Засоби ідейно-емоційного впливу для створення художнього образу. Генеза театру в його родо-видових модифікаціях: театр ляльок, драматичний, опери та балету, оперети, дитячий, театр пантоміми. Художньо-естетичний вплив театрального мистецтва, його виховне значення.

Змістовий модуль II

Теоретико-методичні відомості педагогічної майстерності викладання театральної діяльності дітям молодшого шкільного віку

ТЕМА 6. ТЕАТРАЛІЗАЦІЯ НА УРОКАХ ЛІТЕРАТУРНОГО ЧИТАННЯ ЯК ЗАСІБ РОЗВИТКУ ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

Проблеми для розгляду. Нестандартні уроки – один із способів підвищення пізнавальної творчої активності учнів. Театралізація на уроках літературного читання включає інсценування, режисерський коментар, сценічно-ігрові вправи, театральне бачення п'єси. Етапи театралізації. Залучення театралізованих сцен на уроках літературного читання є один із важливих аспектів реалізації міжпредметних зв'язків. Драматизація та інсценування в початковій школі. Постановка казки за допомогою ляльок. Театралізація – шлях інтерпретації художнього тексту сценічно, з внесенням елементів драматичної дії.

ТЕМА 7. ІНСЦЕНІЗАЦІЯ ТВОРІВ ХУДОЖНЬОЇ ЛІТЕРАТУРИ. МЕТОДИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ВИКОНАВСЬКИХ УМІНЬ В УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

Проблеми для розгляду. Сценічна культура у педагогічному просторі. Сценічна увага і фантазія. Закони сценічного мовлення. Сценічне спілкування. Сценічна дія: ставлення та оцінка фактів. Методика оволодіння сценічною майстерністю. Методика роботи над вимовою.

ТЕМА 8. МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ РОБОТИ ТЕАТРАЛЬНОГО КОЛЕКТИВУ. МЕТОДИКА ОЗНАЙОМЛЕННЯ УЧНІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ З ТЕАТРАЛІЗОВАНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ

Проблеми для розгляду. Художньо-естетичні принципи діяльності театрального колективу. Учитель початкових класів як організатор, сценарист і режисер театралізованих дійств у роботі з дітьми. Активізація учасників театралізованого дійства як педагогічний процес. Дитячий театральний репертуар. Система «Клас-театр»: традиційні п'єси, нові форми театрального дійства (мініатюра, імпровізація, картинка тощо). Методика проведення виховних заходів з елементами театрального дійства у початковій школі.

II. ТЕМАТИКА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Змістовий модуль I Концепція театрального мистецтва

Практичне заняття № 1

Тема: Основи виховання театральної культури (2 год.).

План заняття

I. Теоретична частина.

Понятійно-категоріальний апарат теми.

1. Особливості театрального мистецтва.
2. Види театрального мистецтва.
3. Народження вистави.
4. Театр ззовні і всередині.
5. Культура поведінки в театрі.

Завдання:

1. Підготуйте цікаву ілюстровану бесіду з молодшими школярами про театр; підготовчу бесіду про сприймання конкретної вистави.
2. Підготуйте бесіду для молодших школярів про правила поведінки в театрі.
3. Зробіть аналіз сучасного спектаклю.

II. Захист творчого проекту.

Рекомендована література

Основна:

1. Гордійчук О. Є. Основи сценічного та екранного мистецтва з методикою викладання: навч. посіб. / Чернів. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича. Чернівці: Чернів. нац. ун-т, 2012. 208 с.
2. Дротенко В. І., Муляр Н. М. Основи сценічного та екранного мистецтва з методикою викладання: тексти лекцій. Дрогобич: ред. видав. відділ ДДПУ імені І. Франка, 2013. 114 с.
3. Масол Л. та ін. Методика навчання мистецтва у початковій школі. Харків: Ранок, 2006. 150 с.
4. Турчин Т. М. Методика навчання освітньої галузі «Мистецтво»: навчю-метод. посібн. Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2021. 281 с.

Додаткова:

1. Клевцова Л. Є. Розвиток творчих здібностей школярів. *Початкова школа*. 2009. № 10. С. 80–83.
2. Масол Л. М., Ничкало С. А., Веселовська Г. І., Оніщенко О. І. Художня культура України: навч. посіб. / За заг. ред. Л. М. Масол. Київ: Вища школа, 2006. 239 с.

Практичне заняття № 2

Тема: Види театру (семінар-конференція) (2 год.)

План заняття

I. Теоретична частина.

Понятійно-категоріальний апарат теми.

1. Розкрити сутність театрів:

- драматичний театр;
- музичний театр (опера, балет);
- музично-драматичний (поєднуються ознаки двох перших);
- театр оперети, або театр музичної комедії;
- театр пантоміми;
- тіньовий театр;
- ляльковий;
- театр одного актора.

Завдання:

1. Підготовка виступів (10 хв.) з обов'язковим наочним супроводом в PowerPoint.
2. Створити ескіз театральної афіші.
3. Створити ескіз театрального костюма. Доведи відповідність творчого задуму вказаній темі.
4. Підготуйте рецензію на театральну виставу за такими рекомендаціями:
 - а) автор літературного сценарію, постановник (режисер) вистави;
 - б) порівняння режисерського задуму з літературним твором;
 - в) особливості декорації та костюмів акторів;
 - г) роль музичного оформлення;
 - д) характерні особливості гри акторів.

II. Захист творчого проекту.

Рекомендована література:

Основна:

1. Гордійчук О. Є. Основи сценічного та екранного мистецтва з методикою викладання: навч. посіб. / Чернів. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича. Чернівці: Чернів. нац. ун-т, 2012. 208 с.
2. Масол Л. та ін. Методика навчання мистецтва у початковій школі. Х.: Ранок, 2006. 150 с.
3. Турчин Т. М. Методика навчання освітньої галузі «Мистецтво»: навчю-метод. посібн. Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2021. 281 с.

Додаткова:

1. Полякова Ю. Ю. У світі прекрасного Ілюстрована енциклопедія для дітей. Х.: Веста: Ранок, 2006. 128 с. (Я пізнаю світ).
2. Художня культура України: навч. посіб. / Л. М. Масол, С. А. Ничкало, Г. І. Веселовська, О. І. Оніщенко; за заг. ред. Л. М. Масол. Київ: Вища школа, 2006. 239 с.

Практичне заняття № 3

Тема: Основні елементи художньо-образної мови театрального мистецтва. Театральні професії (2 год.)

План заняття

I. Теоретична частина.

Понятійно-категоріальний апарат теми.

1. Основні елементи художньо-образної мови театрального мистецтва.
2. Специфіка театрального мистецтва.
3. Види театральних професій та специфіка їх роботи (актор, режисер та ін.).
4. Висловити власні враження під час спілкування із творами театрального виду мистецтва, використовуючи спеціальну мистецьку термінологію.

Завдання:

1. Підготувати повідомлення про визначного театрального актора.
2. Скласти репертуар для одного з видів театру.
3. Творче завдання у малих групах:

Учитель. За невеликий період часу вам необхідно, переглядаючи картки, які власноруч зроблені, визначити найважливіші елементи для театрального мистецтва, без яких неможлива театральна вистава,

розташувати їх по рангу найважливішого значення, і розкрити значення кожного (актор, декорації, танець, пантоміма, костюми, музика, режисер, літературний текст, освітлення, міміка, пластика, мова, глядачі, оркестр).

II. Захист творчого проекту.

Рекомендована література:

Основна:

1. Ворожейкіна О. М. Театр для малюків (початкова школа). Х.: Вид. група «Основа», 2010. 207 с.

2. Гордійчук О. Є. Основи сценічного та екранного мистецтва з методикою викладання: навч. посіб. / Чернів. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича. Чернівці: Чернів. нац. ун-т, 2012.– 208 с.

3. Олійник Г. А. Виразне читання. Основи теорії. Тернопіль, 2011. 244 с.

4. Турчин Т. М. Методика навчання освітньої галузі «Мистецтво»: навчю-метод. посібн. Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2021. 281 с.

Додаткова:

1. Клевцова Л. Є. Розвиток творчих здібностей школярів. *Початкова школа*. 2009. № 10. С. 80–83.

Змістовий модуль II

Теоретико-методичні відомості педагогічної майстерності викладання театральної діяльності дітям молодшого шкільного віку

Практичне заняття № 4

Тема: Роль сценічно-ігрової діяльності в літературно-творчому вихованні молодших школярів (2 год.)

План заняття

I. Теоретична частина.

Понятійно-категоріальний апарат теми.

1. Роль сценічно-ігрової діяльності у літературно-творчому вихованні дітей.

2. Варіанти організації сценічно-ігрової діяльності у літературно-творчому вихованні учнів початкової школи у гуртковій роботі.

Завдання:

1. На прикладі 3 казок проілюструйте методику організації сценічно-ігрової діяльності молодших школярів.

Прийоми роботи:

– проба на роль (розповідь про події від імені героя, розповідь героя про місце дії; розповідь-портрет (опис зовнішності одного героя від імені іншого); розповідь-випадок (про подію, конфлікт і т.д.); розповідь-доля (складання автобіографії героя);

- підготовка до інсценування (створення монологів і мізансцен);

- складання діалогів на основі авторського тексту та інсценування епізодів;

– створення режисерських коментарів (ремарок) до діалогів, до епізодів, до окремих сцен тощо;

– остаточна трансформація казкового тексту в драматичний і створення проекту вистави з його колективним обговоренням;

– виготовлення афіші до вистави.

Перераховані вище прийоми роботи вплетіть в розроблений нами алгоритм підготовки театральної вистави:

– проба на роль (кастинг);

– складання та інсценування діалогу (школа партнерства);

– внесення ремарок у сцени (режисерська кухня);

– створення макету оформлення сцени (сценографічна майстерня);

– створення театральних костюмів (костюмерна);

– створення ескізу театральної афіші (театральна вітальня).

Наприклад:

Алгоритм підготовки театральної вистави за літературним твором в процесі гурткової роботи (гурток театралізованої казки).

На першому етапі був проведений кастинг з відбору акторів: дітям пропонувались завдання типу:

– прочитай виразно уривок казки із розстановкою логічних наголосів;

– визнач, у якій ролі себе бачиш;

– виокреми спільні риси у себе і героя, якого вибрав;

– уяви себе трояндами в кімнаті Герди: створи монолог троянд;

– розкажи про першу зустріч Кая зі Сніговою Королевою;

– намалюй словами портрет Кая, будучи на місці Герди.

Об'єднавши другий та третій етапи підготовки, було складено та інсценовано діалоги та внесені авторські ремарки у сцени. Діти самотужки складали діалоги і намагались їх творчо презентувати, наприклад:

Картина друга.

Дія четверта.

Надворі мете хурделиця. Кай і Герда сидять біля бабусі.

Бабуся: Це білі бджілки рояться! (Спокійно, але голосно)

Кай: А у них також є своя Снігова Королева? (Здивовано)

Бабуся: Є і в них.

Герда: Вона більша від усіх? (З жахом)

Бабуся: Так! Вона ніколи не лишається на землі, а відлітає на чорну хмару. Інколи вона пролітає вулицями міста і заглядає у вікна, от вони від того й вкриваються крижаними візерунками.

Герда: Як квітами! (Захоплено)

Кай: Егеж, я це бачив! (Гордовито)

Герда: А може Снігова Королева зайти сюди? (Злякано)

Кай: Нехай спробує! Я її посаджу в теплу піч і вона розтане!
(Весело)

Бабуся: Давайте я розповім вам про щось інше (Погладила дітей по голові).

Останнім з етапів стало виготовлення ескізу театральної афіші і організація захисту дитячих проєктів. На думку журі, однією з найкращих афіш стала робота учня, який у підготовці афіші творчо використав мультимедійні технології, зокрема графічний редактор (фотошоп) і з допомогою батьків вніс власні зміни у професійну ілюстрацію, як-от:

Передостаннім етапом підготовки вистави став конкурс театральних костюмів, якій полягав у презентації ескізів костюмів для героїв казки.

Найкращі з них визначались за такими ознаками:

– Гармонія костюму з рисами характеру героя.

– Втілення найкращих рис героя за допомогою деталей костюму (наприклад, велике і гаряче серце Герди, яке допомогло їй бути відданою і безстрашною).

Рис. 1. Ескіз афіші

Герда Кай

Принц

Рис. 2. Ескізи костюмів, створені учнями

Радник Принцеса

Після проведення вистави дітям було запропоновано намалювати ілюстрації та написати твори до казки Г.-Х.Андерсена, обравши одну з тем:

– Якби ти по-іншому назвав казку?

– Справжня дружба творить чудеса.

- Хто переміг Снігову Королеву?
- Двобій Герди та Снігової Королеви.
- Чому Снігова Королева потерпіла поразку?

Знаменно, що діти з цим завданням справились успішно. Привертає увагу той факт, що основою творчих робіт учні майже одностайно обрали морально-естетичні почуття – красу вірності; гарячу відданість; незламну дружбу; чисту любов тощо.

Рис.3. Творчі роботи Марини К., Євгена Т. на тему
"Чому Снігова Королева потерпіла поразку"
"Якби ти по-іншому назвав казку?"

Людяність – краса людського серця. Це та сила, яку не в змозі перемогти навіть чаклунство Снігової королеви.

Двобій між Сніговою королевою і Гердою закінчився перемогою дівчинки. Сила її була в тому, що в грудях у неї було гаряче, чуйне серце в якому жила велика любов, вірна і віддана дружба, наполегливість і мужність у досягненні мети.

Мені дуже сподобались герої казки. Вони стали мені вірними друзями і добрими порадиниками. В казках Андерсена багато мудрих та повчальних думок.

Марина К.

Мені дуже сподобалась казка. Але її назва не дуже відповідає казці. Я гадаю, що казка має називатись добрими персонажами. А у цій казці добрими персонажами є: Герда, Кай, бабуся, Олень, розбійниця, Лапланка, Фінка.

У цій казці перемогли – вірність, любов, дружба і терплячість. Я вважаю, що Герда наймужніша. Отже, я б назвав цю казку "Мужність маленької дівчинки Герди".

Тому, що добро завжди перемагає зло! Це велика сила!
Євген Т.

II. Захист творчого проекту.

Рекомендована література:

Основна:

1. Баліна К. Г.Х. Андерсен: особливості побудови казки "Снігова королева". *Зарубіжна література у школах України*. 2007. № 4. С. 12–13.

2. Гордійчук О. Є. Основи сценічного та екранного мистецтва з методикою викладання: навч. посіб. / Чернів. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича. Чернівці: Чернів. нац. ун-т, 2012. 208 с.

Додаткова:

1. Калініна Л. А. Розвиток естетичного смаку молодших школярів у діяльності аматорського дитячого театру ляльок: автореф. дис... канд. пед. наук. К., 2007. 19 с.

2. Миропольська Н. Є. Формування художньої культури учнів загальноосвітньої школи засобами мистецтва слова: автореф. дис... д-ра. пед. наук. К., 2003. 42 с.

Практичне заняття № 5

Тема: Розвиток творчих здібностей дітей молодшого шкільного віку засобами театралізованого мистецтва (2 год.)

План заняття

I. Теоретична частина.

Понятійно-категоріальний апарат теми.

1. Сценічне мовлення.
2. Артикуляційна гімнастика.
3. Формування звукової культури мовлення.
4. Розвиток мовлення.
5. Діалогічне мовлення.
6. Розвиток комунікативних навичок.
7. Сценічний рух.
8. Розвиток виразності рук.
9. Пальчикова гімнастика.
10. Розвиток уяви, пам'яті, образного мислення.
11. Акторська майстерність.
12. Емоційний стан людини.
13. Етюди.

Завдання:

1. Виконати вправи на розвиток:
 - сценічного мовлення;
 - сценічного руху;
 - уяви, пам'яті, образного мислення;
 - акторської майстерності.

II. Захист творчого проекту.

Рекомендована література:

Основна:

1. Антонюк В. Г. Постановка голосу: навч. посібник. К.: Українська ідея, 2000. 150 с.
2. Ворожейкіна О.М. Театр для малюків (початкова школа). Х.: Основа, 2011. 207 с.
3. Щетинин М. Н. Дыхательная гимнастика Стрельниковой. М.: Изд-во Метафора, 2007. 128 с.

Додаткова:

1. Станіславський К. С. Робота актора над собою. К.: Мистецтво, 1953. 134 с.

Практичне заняття № 6

Тема: Методика і організація театральної діяльності молодших школярів (2 год.)

План заняття

I. Теоретична частина.

Понятійно-категоріальний апарат теми.

1. Мета і завдання програми «Арт – фантазія». Зміст програми «Арт – фантазія». Загальні методичні принципи роботи педагога за програмою «Арт – фантазія».
2. Театральна гра (загальнорозвиваючі ігри, спеціальні театральні ігри).
3. Ритмопластика.
4. Культура і техніка мовлення.
5. Методика організації театру ляльок у початковій школі.
6. Методика роботи над виставою (етапи).

Завдання:

1. Складіть зміст вступної бесіди з дітьми перед першим походом у ляльковий театр.
2. Підготуйте ігри та вправи на розвиток у дітей готовності до творчості.

II. Захист творчого проекту.

Рекомендована література:

Основна:

1. Ворожейкіна О. М. Театр для малюків (початкова школа). Х.: Основа, 2011. 207 с.
2. Валькевич Р. А. Сценічна культура у педагогічному просторі: навч.-метод. посіб. Кіровоград: Центрально-Українське видавництво, 2005. 204 с.
3. Гордійчук О. Є. Основи сценічного та екранного мистецтва з методикою викладання: навч. посіб. / Чернів. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича. Чернівці: Чернів. нац. ун-т, 2012.– 208 с.

Додаткова:

1. Калініна Л. А. Розвиток естетичного смаку молодших школярів у діяльності аматорського дитячого театру ляльок: Автореф. дис... канд. пед. наук. К., 2007. 19 с.

Практичне заняття № 7

Тема: Методика формування мовної культури молодших школярів (2 год.)

План заняття

I. Теоретична частина.

Понятійно-категоріальний апарат теми.

1. Організація сприймання вистав.
2. Бесіди про театр, театральні вправи.
3. Робота над виставою.
4. Створення умов для розвитку творчої активності дітей у театральній діяльності (заохочення виконавської творчості, розвиток здібності вільно триматися під час виступу, мовленнєву активність, інтонацій тощо).
5. Залучення учнів до театральної культури (ознайомлення з театром, театральними жанрами, з видами лялькових театрів, осягнення засобів сценічного мистецтва тощо).
6. Взаємозв'язок театральної з іншими видами діяльності в єдиному педагогічному процесі.

Завдання:

I. Для учнів 1–2 класів:

1. Прочитайте твір (за програмою, тема за бажанням) у ролях у супроводі театралізованих дій, з елементами фізичної дії (поворот

голови, рухи корпусом, жести, кроки у бік партнера чи від нього тощо).

2. Складіть діалог героїв.

3. Інсценування літературного твору (за програмою).

II. Для учнів 3–4 класів:

На уроках мистецького циклу та читання

1. Читання твору в особах.

2. Інсценування музичного та літературного твору.

3. Створити міні – виставу.

4. Пластична інтерпретація музичних та літературних творів.

5. Анімація картинок.

Провести дидактичні ігри

1. "Створи речення" – формуються вміння в учнів складати з слів речення, правильно їх розташовувати, наповнювати образними висловами, розвиваємо мовленнєву активність.

2. "Закінчи речення" – формуються вміння учнів доповнити речення словами, розвиваються навички власного міркування про предмети, явища, розвивається фантазія, мислення, мовленнєва активність.

3. "Словесне малювання" – формуються вміння наловлювати "словами" ілюстрацію до знайомого твору, використовувати образні вислови, епітети, метафори, порівняння. Розвивається мовленнєва активність, естетичний смак, чутливість сприймання.

Провести ігри – драматизації

1. "Наша казка" – формуються вміння створювати власні казки, завершувати їх, передбачати в них елементи чарівності. Розвивається творча уява, творче сприймання, фантазія, вміння "зіграти-розповісти" казку, виразність мовлення, самостійність задуму.

2. "Загадки" – формуються вміння створювати власні загадки у віршах.

Розвиваються вміння декламувати, закріплюються уявлення про добро, зло, красу, скромність, вміння показати їх у порівнянні з злом, жорстокістю, лінню, брудом, грубістю, співпереживати разом з "героями-загадками". Розвивати фантазію, уяву, кмітливість, винахідливість, прищеплювати естетичні смаки.

II. Захист творчого проекту.

Рекомендована література:

Основна:

1. Ворожейкіна О. М. Театр для малюків (початкова школа). Х.: Основа, 2011. 207 с.

2. Орлов В. Ф. Професійне становлення вчителів мистецьких дисциплін: монографія / за заг. ред. І.Я. Зязюна. К.: Наукова думка, 2003. 276 с.

Додаткова:

1. Богущ А. М., Трифонова О. С., Кисельова О. І., Горіна Ж. Д., Черкасов М. П. Формування мовної особистості на різних вікових етапах: монографія. Одеса, ПНЦ АПН України, 2008. 365 с.

2. Мацько Л. Культура української фахової мови: навч. посібник. К.: Академія, 2007. 360 с.

Практичне заняття № 8

Тема: Особливості виразного читання (переказування) казки (2 год.)

План заняття

I. Теоретична частина.

Понятійно-категоріальний апарат теми.

1. Особливості казки як жанру.
2. Методичні вимоги до виразного переказування казки.
3. Методи і прийоми роботи над виразним читанням казки в початковій школі.

Завдання:

1. Сприйняття тексту укр. нар. казки «Кирило Кожум'яка» та 2 казки на вибір студента.

2. Аналіз тексту казки та визначення виконавських завдань.

3. Підготовка до читання й аналізу тексту казки «Кирило Кожум'яка» та 2 казок на вибір студента (розписати партитуру і навчитися переказувати щодо завдань наскрізної словесної дії і специфіки жанру).

4. Тренування у декламації.

II. Захист творчого проекту.

Рекомендована література:

Основна:

1. Гордійчук О. Є. Основи сценічного та екранного мистецтва з методикою викладання: навч. посіб. / Чернів. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича. Чернівці: Чернів. нац. ун-т, 2012. 208 с.

2. Дротенко В. І., Муляр Н. М. Основи сценічного та екранного мистецтва з методикою викладання: тексти лекцій. Дрогобич: ред. видав. відділ ДДПУ імені І.Франка, 2013. – 114 с.

Додаткова:

1. Ворожейкіна О. М. Театр для малюків (початкова школа). Х.: Основа, 2010. 207 с.

2. Ворожейкіна О. М. Театральна вітальня (середня школа). Х.: Основа, 2010. 207 с.

3. Ворожейкіна О. М. Театральна вітальня (старша школа). Х.: Основа, 2010. 207 с.

Практичне заняття № 9

Тема: Особливості виразного читання байки (2 год.)

План заняття

I. Теоретична частина.

Понятійно-категоріальний апарат теми.

1. Першоджерела байки: а) антична байка; б) зв'язок байки з фольклорними творами.

2. Змістовий аналіз поняття «байка»; композиційні частини байки.

3. Методичні вимоги до виразного читання (виконання) байки.

4. Методи і прийоми роботи над виразним читанням байки в початковій школі.

Завдання:

1. Сприйняття тексту байки Л.Глібова «Щука» та 2 байки на вибір студента.

2. Аналіз тексту байки та визначення виконавських завдань.

3. Підготовка до читання й аналізу тексту байки Л.Глібова «Щука» та 2 байки на вибір студента (розписати партитуру і навчитися читати твори щодо завдань наскрізної словесної дії і специфіки жанру).

4. Тренування у декламації.

II. Захист творчого проекту.

Рекомендована література:

Основна:

1. Гордійчук О. Є. Основи сценічного та екранного мистецтва з методикою викладання: навч. посіб. / Чернів. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича. Чернівці: Чернів. нац. ун-т, 2012. 208 с.

2. Дротенко В. І., Муляр Н. М. Основи сценічного та екранного мистецтва з методикою викладання: тексти лекцій. Дрогобич: ред. видав. відділ ДДПУ імені І.Франка, 2013. 114 с.

3. Кузнецова Г. Вивчення байки у школі (Першоджерела байки: матеріал на допомогу студентів-практикантів, вчителю-словеснику). *Українська мова і література в школі*. 2003. № 3. С. 27–31.

Додаткова:

1. Ворожейкіна О. М. Театр для малюків (початкова школа). Х.: Основа, 2010. 207 с.

2. Ворожейкіна О. М. Театральна вітальня (середня школа). Х.: Основа, 2010. 207 с.

3. Ворожейкіна О. М. Театральна вітальня (старша школа). Х.: Основа, 2010. 207 с.

Практичне заняття № 10

Тема: Особливості виразного читання віршів (2 год.)

План заняття

I. Теоретична частина.

Понятійно-категоріальний апарат теми.

1. Принцип ритмічної організації вірша.

2. Вірш і ритм.

3. Звукова організація вірша.

4. Рима. Строфа.

5. Художнє значення технічних норм виголошування вірші.

6. Методичні вимоги до виразного читання громадянської, філософської, інтимної та пейзажної лірики.

7. Методи і прийоми роботи над виразним читанням віршів у початковій школі.

Завдання:

1. Сприйняття тексту вірша Т.Шевченка «І виріс я на чужині», П.Тичини «Арфами, арфами...» та 2 вірша на вибір студента. Аналіз тексту вірша та визначення виконавських завдань.

2. Підготовка до читання й аналізу тексту вірша Т.Шевченка «І виріс я на чужині», П.Тичини «Арфами, арфами...» та 2 віршів на вибір студента (розпишіть партитуру і навчіться читати її щодо завдань наскрізної словесної дії і специфіки жанру)

3. Тренування у декламації

II. Захист творчого проекту.

Рекомендована література:

Основна:

1. Гордійчук О. Є. Основи сценічного та екранного мистецтва з методикою викладання: навч. посіб. / Чернів. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича. Чернівці: Чернів. нац. ун-т, 2012. 208 с.

2. Дротенко В. І., Муляр Н. М. Основи сценічного та екранного мистецтва з методикою викладання: тексти лекцій. Дрогобич: ред. видав. відділ ДДПУ імені І.Франка, 2013. 114 с.

Додаткова:

1. Ворожейкіна О. М. Театр для малюків (початкова школа). Х.: Основа, 2010. 207 с.

2. Ворожейкіна О. М. Театральна вітальня (середня школа). Х.: Основа, 2010. 207 с.

3. Ворожейкіна О. М. Театральна вітальня (старша школа). Х.: Основа, 2010. 207 с.

Практичне заняття № 11

Тема: Особливості виразного читання прози (2 год.)

План заняття

I. Теоретична частина.

Понятійно-категоріальний апарат теми.

1. З'ясування характерів, взаємостосунків, мотивів поведінки та намірів персонажів.

2. Особливості читання опису.

3. Особливості читання монологу і діалогу.

4. Розповідна інтонація та її наближення до живої мови.

5. Загальні методичні рекомендації щодо читання прозових творів.

6. Методи і прийоми роботи над виразним читанням прози в початковій школі.

Завдання:

1. Сприйняття уривку повісті І. Нечуя-Левицького «Микола Джеря» та 2 повісті на вибір студента.
2. Аналіз уривку повісті «Микола Джеря» та визначення виконавських завдань.
3. Підготовка до читання й аналізу уривку повісті «Микола Джеря» (розпишіть партитуру і навчіться читати її щодо завдань наскрізної словесної дії і специфіки жанру).
4. Тренування у декламації.

II. Захист творчого проекту.

Рекомендована література:

Основна:

1. Гордійчук О. Є. Основи сценічного та екранного мистецтва з методикою викладання: навч. посіб. Чернівці: Чернів. нац. ун-т, 2012. 208 с.

Гордійчук О.Є. Стимулювання суб'єктивної зацікавленості молодших школярів до перегляду української анімації: теоретичний аспект. Людина в умовах мінливості соціокультурного простору: духовно-практичний вимір: матеріали міжнародної науково-практичної конференції (3–4 червня 2016 р.). Мелітополь: Вид-во МДПУ ім. Б.Хмельницького, 2016. Ч. II: Освіта як простір творення прецендентів і зразків самовизначення. С. 55–57.

Дротенко В. І., Муляр Н. М. Основи сценічного та екранного мистецтва з методикою викладання: тексти лекцій. Дрогобич: ред. видав. відділ ДДПУ імені І.Франка, 2013. 114 с.

Додаткова:

1. Ворожейкіна О. М. Театр для малюків (початкова школа). Х.: Основа, 2010. 207 с.

2. Ворожейкіна О. М. Театральна вітальня (середня школа). Х.: Основа, 2010. 207 с.

3. Ворожейкіна О. М. Театральна вітальня (старша школа). Х.: Основа, 2010. 207 с.

Практичне заняття № 12

Тема: *Захист творчого акторського завдання* (2 год.)

План заняття

Захист творчого акторського завдання

Завдання:

1. Прочитати виразно напам'ять (на вибір викладача) по одному із самостійно підготовлених літературних творів кожного жанру (вірш, уривки з прозових творів, байка, казка). Надати стисло характеристику виконуваних творів розкривши питання засобів художньої виразності та місця твору у творчому набутку автора.

2. Виконати сценічний етюд на запропоновану тему. Етюд на задану тему у запропонованих обставинах готується студентом протягом 2–3 хвилин, без використання мови, костюму та музичного супроводу.

У ході виконання творчих завдань студент повинен продемонструвати такі уміння і навички:

1. Музично-ритмічні та пластичні дані, індивідуальні та голосові особливості, дикцію, орфоепію, навички з технічного мовлення, спостережливість та сценічну увагу;

2. Розуміння художньо-образного змісту виконуваних творів, художнє мислення та інтуїцію;

3. Здатність до сприйняття та емоційного співпереживання, здібності сценічного перевтілення;

4. Здатність до творчого неординарного бачення оточуючої дійсності, продемонструвати уяву і фантазію.

Рекомендована література:

Основна:

1. Ворожейкіна О. М. Театр для малюків (початкова школа). Х.: Основа, 2010. 207 с.

2. Гордійчук О. Є. Основи сценічного та екранного мистецтва з методикою викладання: навч. посіб. / Чернів. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича. Чернівці: Чернів. нац. ун-т, 2012. 208 с.

Додаткова:

1. Рудин Л. Б. Основы голосоведения. М.: Граница, 2009. 104 с.

2. Сарабьян Э. Актерский тренинг по системе Станиславского: Интеллект. Воображение. Эмоции. Метод действенного развития. М.: АСТ, 2011. 192 с.

3. Сарабьян Э., Актерский тренинг по системе Станиславского. Речь. Слова. Голос. М.: АСТ, 2010. 160 с.

5. Щетинин М. Н. Дыхательная гимнастика Стрельниковой. М.: Изд-во Метафора, 2007. 128 с.

II. Підсумкове тестування

III. СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Ворожейкіна О. М. Театр для малюків (початкова школа). Х.: Основа, 2010. 207 с.
2. Гордійчук О. Є. Основи сценічного та екранного мистецтва з методикою викладання: навч. посіб. Чернівці: Чернів. нац. ун-т, 2012. 208 с.
3. Гордійчук О.Є. Стимулювання суб'єктивної зацікавленості молодших школярів до перегляду української анімації: теоретичний аспект. Людина в умовах мінливості соціокультурного простору: духовно-практичний вимір: матеріали міжнародної науково-практичної конференції (3–4 червня 2016 р.). Мелітополь: Вид-во МДПУ ім. Б.Хмельницького, 2016. Ч. II: Освіта як простір творення прецендентів і зразків самовизначення. С. 55–57.
4. Гордійчук О.Є. Екранне та сценічне мистецтво в початковій школі: теорія і практика: навч. посіб. Чернівці: Чернівецький нац. ун-т, 2017. 180 с.
5. Дротенко В. І., Муляр Н. М. Основи сценічного та екранного мистецтва з методикою викладання: тексти лекцій. Дрогобич: ред. видав. відділ ДДПУ імені І.Франка, 2013. 114 с.
6. Мацько Л. Культура української фахової мови: навч. посіб. К.: Академія, 2007. 360 с.
7. Рудин Л. Б. Основы голосоведения. М.: Граница, 2009. 104 с.
8. Сарабьян Э. Актерский тренинг по системе Станиславского: Интеллект. Воображение. Эмоции. Метод действенного. М.: АСТ, 2011. 192 с.
9. Сарабьян Э., Актерский тренинг по системе Станиславского. Речь. Слова. Голос. М.: АСТ, 2010. 160 с.
10. Турчин Т.М. Театральне мистецтво в практиці сучасної початкової школи. Наукові записки. Серія "Психолого-педагогічні науки" (Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя) / за заг. ред. В.В.Бурназової. Ніжин: НДУ ім. М.Гоголя, 2021. № 2. С. 57–63.
11. Турчин Т.М. Значення театральної педагогіки у соціокультурному просторі. Партнерська взаємодія у системі інститутів соціальної сфери: збірник матеріалів II Міжнародної науково-практичної конференції (15–16 листопада 2018 р., м. Ніжин) / за заг. ред. С.О.Борисюк та О.В.Лисовця. Ніжин: Вид-во НДУ ім. М.Гоголя, 2018. С. 137–139.
12. Турчин Т.М. Методика навчання освітньої галузі "Мистецтво": навч.-метод. посіб. Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2021. 281 с.

IV. ПИТАННЯ, ВИНЕСЕНІ НА МОДУЛЬНИЙ КОНТРОЛЬ ТА ЕКЗАМЕН

1. Теоретичні основи театралізованої діяльності у світлі вимог Державного стандарту початкової освіти.
2. Театральна культура. Правила поведінки у театрі.
3. Прийоми театралізації на уроках мистецтва.
4. Сценічна культура у педагогічному просторі. Сценічна увага і фантазія.
5. Закони сценічного мовлення. Сценічне спілкування. Сценічна дія: ставлення та оцінка фактів.
6. Театралізація на уроках математики.
7. Театралізація на уроках літературного читання.
8. Методика ознайомлення учнів початкових класів з театралізованою діяльністю.
9. Історія розвитку театру в початковій школі.
10. Методика оволодіння сценічною майстерністю. Методика роботи над вимовою.
11. Розвиток елементарних навичок акторської майстерності в учнів початкових класів на предметах гуманітарного циклу.
12. Особливості роботи гурткової театралізованої діяльності в сучасній загальноосвітній школі.
13. Театральне мистецтво у змісті програми "Мистецтво".
14. Формування готовності педагогів до організації гурткової театралізованої діяльності.
15. Планування та організація гурткової театралізованої діяльності молодшими школярами.
16. Види театралізованих ігор в організації гурткової театралізованої діяльності з молодшими школярами.
17. Роль театрального мистецтва у соціалізації молодших школярів.
18. Художньо-творча діяльність педагогів у практиці сучасних вітчизняних шкіл.
19. Роль сценічно-ігрової діяльності в літературно-творчому вихованні молодших школярів.
20. Художньо-естетичні принципи діяльності театрального колективу.
21. Вчитель початкових класів як організатор, сценарист і режисер театралізованих дійств у роботі з дітьми.

22. Активізація учасників театралізованого дійства як педагогічний процес.

23. Дитячий театральний репертуар. Система «Клас-театр»: традиційні п'єси, нові форми театального дійства (мініатюра, імпровізація, картинка тощо).

24. Методика проведення виховних заходів з елементами театального дійства у початковій школі.

25. Театральні професії (драматург, актор, режисер, глядач та ін.).

26. Засоби ідейно-емоційного впливу для створення художнього образу.

27. Генеза театру в його родо-видових модифікаціях: театр ляльок, драматичний, опери та балету, оперети, дитячий, театр пантоміми.

28. Художньо-естетичний вплив театального мистецтва, його виховне значення.

29. Спільне і відмінне в театральному і педагогічному мистецтві, педагогічна та акторська дія.

30. Педагогічна сумісність і педагогічне сприймання.

31. Театральне мистецтво у вимірах педагогіки.

32. Урок – театр одного актора.

33. Теоретичні основи театралізованої діяльності.

34. Інценування на уроках літературного читання.

35. Розвиток творчих здібностей молодших школярів засобами театального мистецтва.

36. Особливості створення спектаклю з дітьми.

37. Епоха «*театру корифеїв*» («*український класичний театр*»).

38. Становлення професійного українського театру.

39. «Золота» та «срібна» доба українського театру.

40. Український театр і сучасність.

V. САМОСТІЙНА РОБОТА СТУДЕНТІВ

1. Здійснити огляд літератури та аналіз етапів становлення театру і драматургії від періоду Античності до Відродження
2. Дібрати докази щодо обґрунтування конкретної ідеї еволюції новаторських мистецьких напрямків і течій у театральному мистецтві сучасності.
3. Виготовити ляльки для лялькового театру, орієнтуючись на такі теми уроків мистецтва:
 - Тема. Веселий мандрівник. Театральні вистави. Виготовлення ляльок, 1-й клас, с. 80–81.
 - Тема. Веселий мандрівник. Декорації. Виготовлення декорацій, 1-й клас, с. 84–85.
 - Тема. Святкові дива. Виготовлення карнавальних масок для перетворення в казковий чи фантастичний образ, 3-й клас, с. 66–67.
 - Тема. Слов'яни. Лялька з ниток, 4-й клас, с. 34–35.
4. Підготувати ілюстративний, предметний або презентаційний матеріал до теми: «За лаштунками лялькового театру», яка має на меті узагальнення знань та уявлень молодших школярів про мистецтво лялькового театру.
5. Взяти участь у колективному проєкті – виготовлення народних іграшок, ляльок народів світу з різних матеріалів з наступною розповіддю «Ляльки заговорили».
6. Охарактеризувати сучасний етап розвитку театального мистецтва.
7. Розробити корекційно-розвивальну вправу з молодшими школярами засобами театального мистецтва.
8. Написати реферати на теми: «Значення вступного слова педагога театру до глядачів», «Роль образотворчого мистецтва в розвитку театральних здібностей»
9. Скласти орієнтовний сценарій театралізованої бесіди на тему: «Театралізована абетка».

VI. ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ (ТВОРЧІ ПРОЕКТИ)

Індивідуальна навчально-дослідна робота є видом позааудиторної індивідуальної діяльності бакалавра, результати якої використовуються у процесі вивчення програмового матеріалу навчальної дисципліни. Завершується виконання бакалаврами ІНДЗ прилюдним захистом навчального проекту.

Індивідуальне навчально-дослідне завдання (ІНДЗ) з курсу «Теорія і методика організації театральної діяльності в початковій школі» – це вид науково-дослідної роботи бакалавра, яка містить результати дослідницького пошуку, відображає певний рівень його навчальної компетентності.

Мета ІНДЗ: самостійне вивчення частини програмового матеріалу, систематизація, узагальнення, закріплення та практичне застосування знань із навчального курсу, удосконалення навичок самостійної навчально-пізнавальної діяльності.

Зміст ІНДЗ: завершена теоретична або практична робота у межах навчальної програми курсу, яка виконується на основі знань, умінь та навичок, отриманих під час лекційних, практичних занять і охоплює декілька тем або один із змістових блоків навчального курсу.

Вид ІНДЗ, вимоги до них та оцінювання:

науково-педагогічне дослідження у вигляді творчого проекту (машинописний варіант, відеоряд у вигляді презентації у програмі PowerPoint), що охоплює змістовий блок одного із модулів – **12 балів**.

Орієнтовна структура ІНДЗ – вступ, основна частина, висновки, додатки, список використаних джерел. Один із додатків – Презентація у програмі PowerPoint.

Пропонована тематика творчих проектів:

Модуль I.

1. Театральний спектакль.

Спектакль. Етапи роботи над створенням спектаклю.

Інценівка.

Сюжет.

Персонажі.

Провідні засоби виразності театралізації – символ, метафора, алегорія, гіпербола.

Залучення глядача в дію.

Практична робота

Знайомство зі сценарієм.
Обговорення сценарію.
Обговорення характерів персонажів.
Вибір учнями персонажів, яких вони прагнуть зображувати на сцені.
Репетиції.
Театральні ігри.

2. Виконавська майстерність актора.

Акторська майстерність.
Освоєння сценічного простору.
Сценічне спілкування.
Сценічна пластика.
Взаємодія з партнером на сцені.
Дії акторів у запропонованих обставинах.
Манера триматися на сцені.
Мова акторів.

Практична робота

Театрально-творчі навчальні вправи на освоєння сценічного простору, розвитку пластичної виразності, рухових здібностей.
Ігри-драматизації.
Конкурси юних театрознавців.
Етюди. Безпредметні етюди.
Пантоміма.
Акторські розминки. Тренінги.
Спектаклі.
Екскурсії.

Модуль II.

3. Культура й техніка мови.

Рима як співзвучання кінців віршованих рядків.
Засоби звуконаслідування в художній мові.
Опорні слова, їх роль у мові актора.
Монолог.
Практична робота
Виразне читання віршів, діалогів, монологів, п'єс.
Творчі ігри зі словами: «Піймай риму», «Підкажи слово», «Хто як співає?»
Складання оповідань по опорних словах.
Скоромовки.
Чистомовки.

Лічилки.

Дихальні, артикуляційні вправи.

4. Римопластика.

Пластична імпровізація.

Створення образів предметів і живих істот через пластичні можливості свого тіла.

Несловесні форми спілкування. Міміка й жести.

Практична робота

Ігри на розвиток уяви й пластичної імпровізації: «Осінній лист», «Сніжинки», «Умираючий лебідь» та інші.

Вправи на створення образів живих істот, предметів.

Критерії та шкалу оцінювання творчого проекту подано у табл.

Таблиця

Критерії оцінювання науково-педагогічного дослідження у вигляді творчого проекту

№ п/п	Критерії оцінювання роботи	Максимальна кількість балів за кожним критерієм
1.	Обґрунтування актуальності, формулювання мети і завдань дослідження	1 бал
2.	Виклад фактів, ідей, результатів досліджень в логічній послідовності	1 бал
3.	Доказовість висновків, обґрунтованість власної позиції, пропозиції щодо розв'язання проблеми, визначення перспектив дослідження	1 бал
4.	Дотримання вимог щодо технічного оформлення структурних елементів роботи (титульний аркуш, план, вступ, основна частина, висновки, додатки (якщо вони є), список використаних джерел)	2 бал
5.	Розроблення і захист наукового проекту у програмі PowerPoint (Презентація)	5 бал
6.	Прилюдний захист творчого проекту	2 бал
Разом		12 балів

VII. ТЕМАТИКА РЕФЕРАТІВ

1. Різновиди театрального мистецтва у початковій школі.
2. Основи сценічного руху.
3. Удосконалення естетичного виховання молодших школярів засобами залучення до музично-театралізованої діяльності.
4. Театральна педагогіка і акторське мистецтво.
5. Театр для дітей та юнацтва у Франції.
6. Кріпосні театри XVIII–XIX століть.
7. Вплив театралізованої діяльності на музичний розвиток особистості.
8. Ляльковий театр та його різновиди.
9. Архітектурні особливості театрів в добу Відродження.
10. Педагогічна майстерність як мистецька дія в театрі.
11. Джерела сучасного театрального мистецтва.
12. Театральне мистецтво як синтетичний вид сценічного мистецтва.
13. Історія виникнення театру.
14. Античний театр.
15. Жанри українського музичного фольклору.
16. Стильові та жанрові особливості класичної та сучасної музики.
17. Княжий та дружинний театр Київської Русі.
18. Народний обрядово-видовищний театр доби Київської Русі.
19. Джерела виникнення народного театру.
20. Театралізовані свята.

VIII. ЗАВДАННЯ ДЛЯ КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ

Варіант 1.

1. Теоретичні основи театралізованої діяльності у світлі вимог Державного стандарту початкової освіти.
2. Театральна культура. Правила поведінки у театрі.
3. Прийоми театралізації на уроках мистецтва.

Варіант 2.

1. Сценічна культура у педагогічному просторі. Сценічна увага і фантазія.
2. Закони сценічного мовлення. Сценічне спілкування. Сценічна дія: ставлення та оцінка фактів.
3. Театралізація на уроках математики.

Варіант 3.

1. Театралізація на уроках літературного читання.
2. Методика ознайомлення учнів початкових класів з театралізованою діяльністю.
3. Історія розвитку театру в початковій школі.

Варіант 4.

1. Методика оволодіння сценічною майстерністю. Методика роботи над вимовою.
2. На прикладі казок проілюструйте методику організації сценічно-ігрової діяльності молодших школярів.
3. Розвиток елементарних навичок акторської майстерності в учнів початкових класів на предметах гуманітарного циклу.

Варіант 5.

1. Театральне мистецтво у змісті програми "Мистецтво".
2. Формування готовності педагогів до організації гурткової театралізованої діяльності.
3. Планування та організація гурткової театралізованої діяльності молодшими школярами.

Варіант 6.

1. Види театралізованих ігор в організації гурткової театралізованої діяльності з молодшими школярами.

2. Роль театрального мистецтва у соціалізації молодших школярів.

3. Художньо-творча діяльність педагогів у практиці сучасних вітчизняних шкіл.

Варіант 7.

1. Роль сценічно – ігрової діяльності в літературно – творчому вихованні молодших школярів.

2. Художньо-естетичні принципи діяльності театального колективу.

3. Вчитель початкових класів як організатор, сценарист і режисер театралізованих дійств у роботі з дітьми.

Варіант 8.

1. Активізація учасників театралізованого дійства як педагогічний процес.

2. Дитячий театральний репертуар. Система «Клас-театр»: традиційні п'єси, нові форми театального дійства (мініатюра, імпровізація, картинка тощо).

3. Методика проведення виховних заходів з елементами театального дійства у початковій школі.

Варіант 9.

1. Театральні професії (драматург, актор, режисер, глядач та ін.).

2. Засоби ідейно-емоційного впливу для створення художнього образу.

3. Генеза театру в його родо-видових модифікаціях: театр ляльок, драматичний, опери та балету, оперети, дитячий, театр пантоміми.

Варіант 10.

1. Художньо-естетичний вплив театального мистецтва, його виховне значення.

2. Спільне і відмінне в театральному і педагогічному мистецтві, педагогічна та акторська дія.

3. Педагогічна сумісність і педагогічне сприймання.

Варіант 11.

1. Театральне мистецтво у вимірах педагогіки.
2. Урок – театр одного актора.
3. Теоретичні основи театралізованої діяльності.

Варіант 12.

1. Інсценування на уроках літературного читання.
2. Розвиток творчих здібностей молодших школярів засобами театрального мистецтва.
3. Особливості створення спектаклю з дітьми.

Варіант 13.

1. Епоха *«театру корифеїв»* (*«український класичний театр»*).
2. Становлення професійного українського театру.
3. *«Золота»* та *«срібна»* доба українського театру.

Варіант 14.

1. Становлення українського професійного театру.
2. Засоби ідейно-емоційного впливу для створення художнього образу.
3. Художньо-естетичні принципи діяльності театрального колективу.

Варіант 15.

1. Театралізація на уроках літературного читання.
2. Прийоми театралізації на уроках мистецтва.
3. Вчитель початкових класів як організатор, сценарист і режисер театралізованих дійств у роботі з дітьми.

ІХ. ОРГАНІЗАЦІЯ КОНТРОЛЮ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Поточне тестування																		ср	сума				
Змістовий модуль I								Змістовий модуль II															
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	T12	МК	ІНДЗ		
5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	16	12	12	100

Практ. – 5б.(12 практ.= 60 балів.)

МК I к.р.- контрольна робота (МК I) – 8 балів.

МК II к.р. – контрольна робота (МК II) – 8 балів.

ІНДЗ (творчі проекти) – 12 балів.

Сам. роб. – 12 балів.

Захист творчого акторського завдання – 5 балів.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82 – 89	B	добре	
74 – 81	C		
64 – 73	D	задовільно	
60 – 63	E		
35 – 59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0 – 34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Х. ТЕРМІНОЛОГІЧНИЙ СЛОВНИК

АКТОР – виконавець ролей в драматичних, оперних, балетних, естрадних, циркових виставах та кінофільмах, творець сценічних образів.

АГІТФІЛЬМ – короткометражний художній або документальний фільм публіцистичного характеру, використовуваний в цілях політичної агітації.

БУТАФОРІЯ – штучні речі, створені для використання у виставі, які імітують справжні.

ВИСТАВА – видовище, показ того, про що йдеться в сценарії або п'єсі.

ВЕСТЕРН – жанр американського кіно, присвячений, як правило, героїзації перших поселенців Заходу. Достоїнствами вестерну є гострота сюжету, цікавість і динамізм дії.

ГЕРОЙ – в драматургії та театрі – головний персонаж.

ГРОТЕСК – зображення чогось або когось у потворно-комічному вигляді.

ДИЗАЙН – це творчий метод, процес і результат художньо-технічного проектування промислових виробів, їхніх комплексів і систем, орієнтований на досягнення найповнішої відповідності створюваних об'єктів і середовища загалом і потреб людини, як утилітарних так і естетичних.

ДОКУМЕНТАЛЬНЕ КІНО (хронікальне, монтажне та ін.) – вид кіномистецтва, як правило, заснований на зйомках реальних життєвих фактів і явищ.

ДЕКЛАМАЦІЯ – мистецтво виразного читання вголос, іноді – занадто театральна, штучна манера акторського виконання.

ДЕКОРАЦІЯ – елемент художнього оформлення сценічного простору.

ДІЯ – у видовищному мистецтві – послідовність сценічних подій, сума вчинків персонажів, з яких складається сюжет, а також частина драматургічного твору, те ж саме, що і АКТ.

ДРАМА – драматургічний твір взагалі, род літератури, жанр драматургії, драматична за характером життєва ситуація.

ДРАМАТИЧНА БОРОТЬБА – низка подій, що відбуваються у п'єсі та сценарії, прояв конфліктної сутички, змагання, протиборство.

ДРАМАТУРГ – письменник, який пише драматургічні твори – п'єси, сценарії, тощо.

ДРАМАТУРГІЯ – мистецтво створення творів драматургічного роду літератури, теорія побудови драматургічних творів.

ЖАНР – тип мистецького твору, який характеризується схожими рисами, підпорядкований певним правилам.

ІДЕЯ – головна думка художнього твору, заради якої він створюється.

ІСТОРИЧНИЙ ХУДОЖНІЙ ФІЛЬМ – жанр кіномистецтва, кінотвір, в якому в ігровій формі відтворюються історичні події.

ІМПРОВІЗАЦІЯ – непідготовлене одночасне створення та виконання якогось твору, те, що створене таким чином.

ІНТЕРПРЕТАЦІЯ – особисте розуміння та відчуття твору постановником чи виконавцем, погляд з іншого боку, те ж саме, що і **ТРАКТОВКА**.

«КАПУСНИК» – сатирично-гумористична вистава на місцевому матеріалі, переважно на театральні теми.

КОМЕДІЯ – один з головних жанрів драматургії, в якому сюжет будується на смішних, кумедних ситуаціях.

КОМПОЗИЦІЯ – багатозначний термін, який у драматургії сприймається як побудова твору, його структура, взаємозв'язок окремих її частин, іноді К. називають внутрішню структуру драми, а також один з відомих жанрів масових театралізованих видовищ – літературно-музичну композицію. Те ж саме, що і **АРХІТЕКТОНІКА**.

КОНФЛІКТ – обов'язковий елемент структури драматургічного твору – зіткнення протилежних ідей та поглядів, загострення суперечностей, яке має форму драматичної боротьби.

ЛІТЕРАТУРА – це вид мистецтва, який естетично освоює світ у художньому слові.

МИСТЕЦТВО – одна з форм суспільної свідомості; вид людської діяльності, що відображає дійсність у конкретно-чуттєвих образах, відповідно до певних естетичних ідеалів.

МЕЛОДРАМА – різновид драми з сюжетом побутового характеру, з перебільшеними емоціями, несподіваними випадковостями та обов'язковою перемогою добра над злом.

МІМ – в античні часи – коротка сценка побутового характеру з кумедними подіями, пізніше – актор-виконавець пантоміми.

МІМОДРАМА – вистава, в якій передача інформації відбувається без слів, за допомогою рухів та міміки, те ж саме, що і **ПАНТОМІМА**.

МОНОЛОГ – мова одного персонажу драми, інколи не звернута до іншого персонажу, характеризується відсутністю обміну думками.

МОНТАЖ – сценарний термін, процес з'єднання частин в єдине ціле, а також жанровий різновид масових театралізованих видовищ – літературний монтаж.

МЮЗИКЛ – п'єса та театральна вистава, що побудована на використанні різних видовищних жанрів: опери, оперети, балету, естради, драми тощо. Можуть бути побудовані не лише на комедійному, але і на драматичному та трагічному сюжетах.

МУЛЬТИПЛІКАЦІЙНЕ КІНО – вид кіномистецтва, твори якого створюються шляхом зйомки послідовних фаз руху мальованих (графічна мультиплікація) або об'ємних (об'ємна мультиплікація) об'єктів. Розвивається в різних жанрах. Улюблений жанр мультиплікації – казка.

НАУКОВЕ КІНО – область кінематографії, що розвивається в чотирьох самостійних видах: науково-популярне, учбове, науково-дослідне і науково-виробниче кіно.

НАУКОВО-ПОПУЛЯРНЕ КІНО – один з видів наукового кіно, яке розповідає в загальнодоступній формі про основи різних наук, популяризує досягнення у всіх областях знання. Використовує спеціальні види зйомки (сповільнена, прискорена, в рентгенівських променях, мікрозйомка), мультиплікаційне (графічне і об'ємне) моделювання. До цього виду кіно традиційно відносять фільми про

мистецтво, спорт, кіноподорожі і т. ін. Науково-популярне кіно включає такі жанри, як кінолекція, кінонарис, фільм-спостереження, фільм-роздум, фільм-дослідження, фільм-попередження і т. ін.

ОБРАЗ – художнє уявлення про якесь явище чи ситуацію, засіб та форма показу дійсності в мистецтві.

ОГЛЯД – показ творчих досягнень виконавців, а також естрадна вистава, яка складається з окремих сцен та номерів, що поєднані загальною темою, інколи – легким сюжетом.

ПАНТОМІМА – вистава, в якій передача інформації відбувається без слів, за допомогою рухів та міміки, те ж саме, що і **МІМОДРАМА**.

ПЕРСОНАЖ – дійова особа художнього твору.

П'ЄСА – літературний твір, що має драматургічну форму, який можна і читати, і ставити у театрі.

ПРЕМ'ЄР – актор, який виконує головні, найважливіші ролі.

ПРЕМ'ЄРА – перша театральна вистава, перший показ.

РЕЖИСЕР – фахівець, який створює виставу, постановник п'єси або сценарію

РЕПЕРТУАР – перелік творів, що виконуються в театрі або з яким виступає окремий виконавець чи творчий колектив.

РОЛЬ – частина тексту драматургічного твору, яка зображує певну людину та має виконуватись актором, художній образ.

СИНТЕЗ МИСТЕЦТВ – це союз рівноправних видів мистецтва, що скеровані до однієї мети і у результаті дають нову художню якість.

СЦЕНА – майданчик, підмости, на якому відбувається дія театральної вистави, а також частина драматургічного акту чи дії, ще видовище і подія, а також театр взагалі.

СЦЕНАРІЙ – колись – план драматургічного твору, сюжетна схема театральної вистави, пізніше – драматургічний твір, за яким створюється кінофільм, радіопередача, телепередача, масове театралізоване видовище.

СЦЕНАРИСТ – драматург, який створює сценарії, автор сценарію.

СЮЖЕТ – поступовий ряд подій, що пов’язані поміж собою та які складають зміст твору.

ТЕАТР – особливий вид видовищного мистецтва, в якому життя відображується за допомогою драматичної дії, а також споруда, де відбуваються вистави.

ТЕАТР ЛЯЛЬОК – це театральне видовище, в якому діють ляльки (можуть варіюватися за розмірами і формами, напр., бути об’ємними або плоскими), що рухаються за допомогою акторів.

ТЕАТРАЛІЗАЦІЯ – пристосування літературного матеріалу до вимог театрального мистецтва, переведення його у дійове видовище, використання у показі різних технічних засобів та елементів оформлення.

ТРАГЕДІЯ – один з головних жанрів драматургії, який має в основі дуже загострений конфлікт, непримиренну боротьбу, загибель головних героїв, у переносному значенні – страшна, невиправдана подія, загибель, **КАТАСТРОФА**.

ТРАГІКОМЕДІЯ – драматичний твір, що має риси трагедії та комедії.

ФЕЄРІЯ – вистава з різноманітними сценічними ефектами, яскравими трюками та незвичайними драматургічними ситуаціями.

ХРОНОЛОГІЯ – послідовність подій у часі.

Навчальне видання

Укладачі:
ТУРЧИН Т. М.

**ТЕОРІЯ І МЕТОДИКА ОРГАНІЗАЦІЇ ТЕАТРАЛЬНОЇ
ДІЯЛЬНОСТІ В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ**

*Методичні рекомендації
для студентів першого року навчання
спеціальності 013 Початкова освіта*

Технічний редактор – І. П. Борис
Верстка, макетування – О. В. Борщ

Друкується за авторським редагуванням.

Підписано до друку 27.01.22 р.	Формат 60x84/16	Папір офсетний
Гарнітура Times	Обл.-вид. арк. 1,45	Електр. видання
Замовлення № 538	Ум. друк. арк. 2,55	

Ніжинський державний університет
імені Миколи Гоголя.
м. Ніжин, вул. Воздвиженська, 3^А
(04631) 7-19-72
E-mail: vidavn_ndu@ukr.net
www.ndu.edu.ua

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи
ДК № 2137 від 29.03.05 р.